

לוי אשכול

עשר שנים למותו של
קולונל גודל ומנהיג
פועלים שהיה ראש ממשלה

מאת שלמה מרדכי

השבוע מלאו עשר שנים למותו של לוי אשכול, או כמו שהוא אהב לפעמים לקרא לעצמו „לוי בן דבורה אשכול“. הקהל זוכר אותו בעקר כמי שהיה ראש הממשלה השלישי של ישראל. יש המוסיפים גם: ראש הממשלה היחיד שמת כשהוא בתפקיד. הביורגריה של לוי אשכול יודעת לספר על דברים גדולים מאד שעשה האיש, לפני שהיה ראש הממשלה, חלק מהם לפני קום המדינה וחלק אחר בתקופת קיומה. אולי המעשה הגדול של לוי אשכול היה ישוב העולים, שהגיעו במספרים גדולים מיד לאחר קום המדינה ובגנת מושבי העולים.

לוי אשכול

חדרות העובדים, לא נתנו לו לשבת זמן רב בדגניה שלו, כל פעם הוא נקרא לתפקידים אחרים, לפעמים תפקידים משניים ולפעמים תפקידים פוליטיים. שני מוסדות חשובים נסדו לוי אשכול: את חקרת „גיר“, שעסקה באשראי להת"י ושבית העובדות לזמן ארוך, בעקר למשקים מתחילים, ואת חקרת „מקורות“, שעד היום מספקת מים במעט לכל מדינת ישראל.

נדבות, קצת מטעמי פציפיות אך בעקר מפני שמנהיגיו ח"ש, שהתברר ירגיו את התור"כים, ששלטו צדון בצפון הא"ר.

דגניה ב'

לאחר מלחמת העולם התברר אשכול עם קבוצת צעירי רים מאנשי העליה השלישית והיה הרוח החיה ביסודה של הקבוצה דגניה ב'. מסלולו, קום „הפועל הצעיר“ ואחר כך מפא"י, וכן מוסדות הק"מ.

לוי אשכול הוא איש העליה השנייה. שמו היה שקולניק. הוא הגיע לארץ זמן לא רב לפני מלחמת העולם הראשונה, עוד בימי השלטון התורכי. היה חבר ב„הפועל הצעיר“ ותמיד היה קצת אוטונומי בתוך מסגרתו. בנושאים מדיניים הוא היה תמיד מה ש"נ"הגים לקרא אצלנו אקטיביסט. הוסיף הראשון שהיה לו עם מסלולו היה בדבר ההתנדבות לגדודים העבריים במלחמת העולם הראשונה. „הפועל הצעיר“ התנגד להת"י.

של בני חברי המושבים, ונתן דבר הצלחה. זמן קצר לאחר זאת נתמנה לוי אשכול להיות שר האוצר השני של מדינת ישראל. כ"צבא הכספי של המדינה היה קשה מאד. היא הייתה לאחר מלחמה קשה ולאחר המאמץ הגדול של קליטת העולים, שבאו מיד לאחר המלחמה. תחלה היו למרבה בלבול ספקות כבדים, אם יש ללוי אשכול הכשרה מספקת לתפקיד הקשה. די מהר הוא הוכיח כי יש לו כשרונות מספיקים וזה יותר חשוב.

ראש הממשלה

ב-1963 הוא נתמנה לראש ממשלה וזמן קצר לאחר זאת פוצה מריבה קשה מאד בינו ובין דוד בן-גוריון. המנהיג שהוא כבד ואהב כל ימיו, סבור המריבה הזאת הוא ספור שאיננו ש"ך כל כך קטן או אישיותו והשגיו של לוי אשכול. במאבק הבחירות, ב-1965, הוא נצח את בן-גוריון והקים ממשלה, ממשלת אשכול השנייה. הוא היה ראש הממשלה במלחמת ששת הימים והצלחת להדף התקפות מדיניות שדרשו נסיגה מן השטחים שצ"ל כבש. אחד ההשגים שלו בראשות הממשלה היה יצירת מערכת יחסיים נפלאה עם נשיא ארצות הברית ליתרון ג'ונסון. רבות דבר על היות הטובה ואיירת החומות, שבצורתה נהל לוי אשכול את יחסיו בחוץ מס"לגתו ועם מסלולות אחרות. זמן קצר לפני מותו התאחדו שלוש מסלולות הפועלים והקימו את מסלול העבודה. שהקימה את „המערה“ עם מס"ם.

לפני עשר שנים מת האיש, הביורגריה שלו עטירת כס"ים ובהשגים.

לא הרבה יודע על התפקיד הגדול שמלא לוי אשכול ב"ארטון העליה הבקתי-לגלית (נגד חוק הפנדטורי הקריטי) של יהודים בשנות השלושים. הוא מלא, כאמור, תפקידים במסלול ובמסדרות. תפקיד מעגן היה תפקידו כמזכיר מועצת פועלי תל-אביב, לאי חר שסייעה ב"עזבה את מפא"י והקימה מסלול נפרדת בשם „התנועה לאחדות העבודה“. מרכז הכח הגדול של קבוצה זו היה בתל-אביב, ומפא"י הצליחה בקשי רב לשמר על שלטונה במועצת פועלי תל-אביב. הטל של לוי אשכול התפקיד הקשה — להחזיר את חחה של מפא"י בתל-אביב למה שהיה קדם. הוא הצליח לעשות זאת בזמן קצר מאד. בתקופת מלחמת הקוממיות הוא עבד לצדו של דוד בן-גוריון בצענינים הכספיים של מערכת הבטחון.

מושבי עולים

לאחר מלחמת הקוממיות ב"אח שצלו הגדולה של לוי אשכול. התפקיד שלו היה ראש מלחמת ההתנשבות של הסוכנות היהודית וגובר ת"סוכנות היהודית. זמן קצר ל"אחר זאת הוא נעשה גם שר החקלאות. באותה תקופה נ"מה לישראל העליה הגדולה ביותר שהייתה לפני בן-גוריון. בן-גוריון לא היה כמובן, קשני קליטה גדולים יותר. הפעלה הגדולה של לוי אשכול היתה להעביר חלק גדול ככל האפשר של העולים להת"י ושבית חקלאית. כך באו לנו מושבי העולים שהתקפלו (הג"דילד פי שנים) את הקפה של תנועת המושבים. רבים נבאו כשילון, פחדו שהעולים לא יקלטו בחקלאות, רק כשטים האמינו שספרים אלה ישמרו על העקרונות הקואופרטיביים של מושב עובדים. לוי אשכול האמין במאמץ גדול מאד של תנועת המושבים, וביחוד